

Artistiek verslag Terschellings Oerol 2004: Niemandland

“Eiland vol verhalen” kopte de Telegraaf in juni. “Minder producties met spektakel, meer inhoud” wist de Volkskrant te melden. Kortom, de Nederlandse pers was weer vol lof over de 23^e editie van Terschellings Oerol.

Maar niet alleen de pers, ook het publiek genoot met volle teugen. Het was dan ook niet voor niets dat de bezettingsgraad van de voorstellingen weer rond de 90% lag. Regen en kou kon de Oerolgangsters niet deren, vrijwel alle voorstellingen lieten zich door de elementen niet weerhouden. Zoals Jacob Derwig van 't Barre Land stelde: “Ik moest mezelf wapenen tegen de harde wind maar ik kon het moedige publiek dat weer en wind trotseerde niet laten zitten. Het was een strijd maar het maakte de voorstelling meer dan bijzonder.”

Terschellings Oerol heeft zich de laatste jaren ontwikkeld als een van de meest vooraanstaande locatiegerichte zomerfestivals in Europa. Locatietheater beperkt zich op Oerol niet alleen tot beeldend theater, ook teksttheater, dans en opera leggen de bijzondere verhalen van Terschelling bloot. Locatietheater is de discipline die zich de laatste jaren het snelst ontwikkeld. In de jaren 80 werden de festivals gevuld met Foolstheater, in de jaren 90 ontwikkelde zich het animatietheater en in de 21^e eeuw zijn de ogen gericht op locatietheater.

Terschellings Oerol heeft van meet af aan locatietheater hoog in het vaandel gehad en heeft daarmee de slogan “Het eiland als podium” inhoud gegeven. In 2004 is er weer een nieuwe stap gezet in het locatiegericht programmeren van Oerol.

Dit jaar ging er bijzondere aandacht uit naar de dans, dans op locatie, locatiedans. Zo maakten Club Guy & Roni op locatie de voorstelling ‘Barbie Q’. De voorstelling was oorspronkelijk bedoeld voor een mooie locatie op het strand maar moest wijken voor een broedende bontbekplevier. De voorstelling werd vervolgens op een plek aan de rand van het bos bij West Terschelling afgemonteerd en werd uiteindelijk een van de meest interessante locatieproducties van 2004, alsof hij voor die plek was gemaakt. Guy Weizman bewees daarmee zijn kracht en flexibiliteit.

Elshout & Händeler zwoegden een aantal weken in de zandafgraving van de Wulp in het midden van het eiland. De try-out voorstelling van ‘Sirenade’ kende vele mooie beelden maar dramaturgisch verdiende de voorstelling nog alle aandacht. Maar dat zijn de vaste gegevens bij het locatiegericht werken. Tijdens het festival viel de voorstelling op zijn plek en de laatste dagen van Oerol was ook dit weer een mooie locatieproductie. Volgens de Telegraaf niet een voorstelling die je komt bekijken maar één die je meemaakt. ‘Sirenade’ was volgens de NRC Handelsblad een ode aan de onverzettelijke kracht van het lichaam.

Het Hans Hof Ensemble had na de vraag van Oerol de gelegenheid aangegrepen om buiten te werken. De bestaande voorstelling ‘Vrouwen in bad’ werd aangepast aan een buitenlocatie en dat hebben de dames geweten. Verkleumt en vaak nat van de regen trotseerden de danseressen de elementen en wisten de toeschouwers aan de tribune te kluisieren. Ondanks de zware beproeving is het ensemble vastbesloten voor 2005 een buitenproductie te maken. Oerol heet hen van harte welkom.

Ben Benaouisse maakte een vervolg op 'Mekka', de installatie die hij voor Oerol-2003 maakte. 'Invasif' was een vraagstelling over de Islam. Het is zoals Annette Embrechts in de Volkskrant schreef: "Regie-adviseur Alain Platel had hem moeten bewegen zijn boodschap van de zich opofferende terrorist tegenover de verveeld skiënde westerling dwingend te brengen". Toch was het publiek onder de indruk van de confrontatie met de bedreigde vluchteling en was de voorstelling een ruwe diamant in het verlaten landschap van Terschelling die slechts een kleine slijpbeurt behoeft.

Ook de producties van Iris Reyes en Dox kregen een bijzondere plek in het eilander landschap en werden zeer gewaardeerd.

Dans was er zelfs op straat. Erre que Erre uit Spanje, Ex Nihilo uit Frankrijk en Vloeistof uit Nederland lieten de straattheaterliefhebbers verrassen met bewonderenswaardige dansproducties die veel van de kijkers stimuleerden om ook dans op locatie te gaan bekijken.

De vele eilandverhalen blijven een zeer belangrijke inspiratiebron voor de theatermakers. Van wie is het eiland, van wie is het wad? Niemandsland. Niet alleen het tot de verbeelding sprekende decor van wad, duin, bos, hei en zee maar steeds meer de sociale geschiedenis van de Terschellingers zijn inspiratiebron. Zo maakte Kees Roorda de voorstelling '6'. Hij ontfutselde een twintigtal Terschellingers hun beroepsgeschiedenis en kortte deze in tot twintig monologen die via cassette-recorders aan het publiek ten gehore werden gebracht. Het was een intieme kennismaking met zowel oorspronkelijke Terschellingers als ook met importbewoners.

Das Letzte Kleinod uit Duitsland vertelde het verhaal van het wad. Met de toeschouwers op de dijk en de spelers op het wad werden levensverhalen uitgebeeld. Niet altijd even pakkend maar het leverde vele mooie plaatjes op die mensen dan ook snel deed vergeten dat je 's morgens bij zonsopgang naar een uiterst puntje op het eiland was gelokt.

Polly Maggoo vergeleek, in de voorstelling 'Het Reservaat', de boeren van het eiland met de indianen die door de komst van het toerisme en Staatsbosbeheer steeds meer beperkt worden in hun bewegingsvrijheid. Even hilarisch als hartverscheurend, deze intieme voorstelling die Oerolesk op een boerenerf in een verafgelegen oosthoek van Terschelling wordt gepresenteerd.

Vis à Vis nam het verhaal van de boerenshuur in Formerum als uitgangspunt voor een hilarische locatievoorstelling 'NEX'. Twee broers hebben hun leven lang tegen heug en meug voor hun vader gewerkt en vinden het nu de hoogste tijd voor een eigen toekomst nu de gezondheid van pa verslechtert. En dan? "Een knap schuurtjesdrama waarin loeiende broers de zwakke plekken in de tekst ruim camoufleren" schrijft de Volkskrant.

Buffo-operamakers maakten in het meest oostelijke deel van Terschelling, aan het wad, de opera 'Wiiven' op basis van de opera The Borough van George Crabbe. De opera sloeg een brug tussen professionele opera en de eilander zangcultuur waardoor een unieke vorm van community-opera ontstond waarbij het plaatselijke shantykoor de West Aletha-singers een prachtige rol vervulde.

Locatietheater of locatiemuziek? Het festival werd geopend door Décor Sonore die van de sleepboot Holland het grootste varende muziekinstrument ter wereld maakte. De uitversterkte oude motor van de eilander roemruchte zeesleper zorgde voor de basisritmiek terwijl muzikanten uit alle hoeken en gaten muziek toverden door percussie, strijkstokken en andere bewegingen die door contactmicrofoons uitversterkt werden.

Décor Sonore was één van de buitenlandse gezelschappen die het internationale karakter van Oerol onderstreepte. Ook het vermaarde gezelschap Royal de Luxe, al jarenlang een grote wens van de artistieke leiding, prijkte eindelijk op de lange Oerollijst. Zij brachten hilarische gecontroleerde chaos, in een theatervoorstelling over theater. De uitverkoop ('Soldes') draaide om het faillissement van een toneelgezelschap dat door het spelen van twee voorstellingen in een de ondergang probeert te voorkomen. Het was een absoluut hoogtepunt van de 23^e editie van Oerol. Maar ook het alomtgeprezen Cirque was een parel in de Oerolprogrammering. Unaniem in de Nederlandse pers geprezen en door geheel het Oerolpubliek gekoesterd. "Het gezelschap tovert met de poëzie van elastieke en getrainde mensenlichamen en met klanken uit archaisch metaal" schrijft de Volkskrant. Ook de voorstelling 'La Serre' van Jean Paul Lefevre en Didier André was een publieksliedeling.

Styx Théâtre had de thematiek van Oerol aangegrepen om een Labyrinth te maken op een klein eilandje in de vijver van het Geitenpark in het midden van Terschelling. 'Het Labyrinth' verbeeldt het leven, met al zijn doodlopende wegen en onverwachte ontmoetingen. Soms lijkt het een droom, soms een nachtmerrie. En uiteindelijk moest je van die reis zelf je eigen verhaal zien te maken. Een intrigerende theaterervaring volgens de Telegraaf.

Veel jonge honden kregen weer de kans op locatie te werken, al of niet binnen de werkplaatsfunctie van het festival. Zo maakte Robert So met Jonge Sla de prachtige voorstelling 'N'Yam Bai' in de ochtendschemering op een stille open plek in het bos. Manon Ossevoort maakte in de duinen de voorstelling 'Meiske', over een boerendochter en haar passie voor de trekker. Met leerlingen van de Mimeopleiding uit Amsterdam maakten wij de voorstelling 'Achterom', locatietheater zoals Oerol dat voor ogen staat. Growing Up in Public heeft de begeleiding op zich genomen en het resultaat was verfrissend. Maar ook het Beeldend Locatietheater kreeg weer alle steun die het verdient, TUIG maakte een nieuwe voorstelling op het strand: 'Tegenwind'. De Spullenmannen werkten in een schuur en Odd Enginears bouwde de installatie: Kouwe Kermis. Cascoland was een initiatief van een aantal beeldend kunstenaars en theatermakers om een unieke campingplek te creëren met afval. Bij Terschellinger bouwbedrijven en bij het grof vuil werden allerlei objecten verzameld waarmee een unieke camping werd ingericht.

Juist het bieden van ruimte en het geven van steun aan jonge honden en nieuwe initiatieven onderstreept het belang van Oerol voor de zomer.

Naast het beeldend locatietheater was er ook weer beeldende kunst te zien en beleven. Het resultaat was niet geheel Oerolwaardig. De magere budgetten voor beeldende kunst hebben tot gevolg dat de presentaties beneden peil blijven en het is dan ook de vraag of dit het festival ten goede komt. Toch is beeldende kunst een discipline die niet mag ontbreken. Oerol zou de kans moeten krijgen om meer en vooral kwalitatieve landschapskunst te kunnen presenteren.

Zondagmiddag staan honderden mensen op de boot, nog eens velen meer op de kade om te luisteren naar de afscheidsopera van Max Tak en Buffo operamakers. Het was ontroerend en de mensen die op die boot vertrokken wisten het zeker. Volgend jaar weer.

Al met al kon het publiek genieten van 56 voorstellingen op verschillende locaties, van straattheater, muziek en beeldende kunst. Ruim 70.000 kaartjes werden verkocht, meer dan 50.000 mensen bezochten het festival. Nu het ministerie van OC&W opnieuw Oerol in de Cultuurnota honoreert is de toekomst veilig gesteld.

Terschellings Oerol kan terug zien op een geslaagd festival. Het festival zet de ontwikkeling van locatiegericht programmeren door en de expertise groeit. Steeds meer blijkt de ontwikkeling van locatietheater en community arts gezichtsbepalend voor de identiteit van Oerol. Terschelling als de wereld in het klein, de mens in het door het economische strijkijzer verschaalde Europa op zoek naar de eigen identiteit. Oerol is voor veel festivals inmiddels het sprekende voorbeeld. Veel collega festivaldirecteuren uit Europa complimenteren Oerol dan ook met de ontwikkelingen en willen graag samenwerken. Ook wordt ondergetekende steeds vaker gevraagd als gastprogrammeur zoals afgelopen jaar in Valladolid en Tarrega.

Joop Mulder
artistiek directeur